

“นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มประเทศอาเซียน”

The development policy of Asian community for the quality of life of the elderly.

วรภุริ มูลสิน¹, ประชัน คเนวัน², ธนพัฒน์ จงมีสุข³

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์, ^{2,3}มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

worabhuri@gmail.com¹, prachan.kw@bru.ac.th², thanapat.jm@bru.ac.th³

Retrieved 17-04-2024; Revised 10-05-2024; Accepted 20-05-2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากระบวนการนโยบายการจัดการผู้สูงอายุของประเทศอาเซียน และ 2) เพื่อเป็นข้อเสนอแนะนโยบายการจัดการผู้สูงอายุของประเทศอาเซียนที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมไทย ควรจะมีการจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยเน้นบทบาทของรัฐ เป็นสวัสดิการพื้นฐาน เน้นความทั่วถึงและเป็นธรรม โดยการเน้นบทบาทของท้องถิ่น เพราะในอนาคตครอบครัวจะมีขนาดเล็กลง ภาระของคนวัยทำงานที่ต้องดูแลผู้สูงอายุจะเพิ่มมากขึ้น การดูแลผู้สูงอายุของไทยในอนาคต จะต้องมุ่งเน้นการสร้างหลักประกันด้านรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมให้มีระบบการออมระยะยาว ที่รัฐบาลจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมจ่ายเงินสมทบ เช่นเดียวกับกองทุนประกันสังคม หรือกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ การสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการระดับชุมชน เช่น กลุ่มสังฆะออมทรัพย์ ซึ่งได้มีการทำกันอยู่แล้วในหลายพื้นที่ การส่งเสริมสังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super Aged Society) นโยบายด้านสังคม ควรจะมีการจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยเน้นบทบาทของรัฐ เป็นสวัสดิการพื้นฐาน เน้นความทั่วถึงและเป็นธรรม โดยการเน้นบทบาทของท้องถิ่น องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร นโยบายด้านเศรษฐกิจ นโยบายที่ส่งผลต่อผู้สูงอายุในประเทศไทย ได้แก่ การขยายอายุการทำงานช่วยเพิ่มรายได้ นโยบายเพิ่มทักษะของทำงานให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางมากขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำและผลกระทบทางเศรษฐกิจสำหรับสังคมโปรให้มีความสำคัญกับการพึ่งพาตนเอง (self-reliance) ในเวียดนามได้ปรับปรุงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุชาวเวียดนามได้กระตุ้นให้มีการเก็บเงินไว้ใช้เมื่อเกษียณ สำหรับแรงงานที่เป็นวัยรุ่น เพื่ออนาคตจะได้มีเงินใช้ดำรงชีวิตบั้นปลายของชีวิต รัฐบาลมาเลเซียได้เน้นนโยบายการให้คนมาเลเซียได้มีบ้านอาศัยอยู่อย่างมีคุณภาพ รวมถึงกระตุ้นภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมในการสร้างให้กับผู้สูงอายุในราคาถูกลงแต่มีคุณภาพ

คำสำคัญ: นโยบายคุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ, ประเทศอาเซียน

Abstract

The academic article has the objectives 1) to study the process of elderly management policy of ASEAN countries and 2) to make recommendations for elderly management policy of ASEAN countries that are beneficial to Thai society. There should be social welfare provision for people in ASEAN countries. emphasizing the role of the state It's basic welfare. Emphasis on thoroughness and fairness By emphasizing the role of local Because in the future the family will be smaller. The burden on working people who have to care for the elderly will increase. Caring for the Thai elderly in the future Must focus on creating sustainable income security for the elderly. By promoting a long-term savings system that the government must participate in paying contributions The same is true of the Social Security Fund. or Government Pension Fund Supporting the operation of community welfare funds such as the Sajja Savings Group This has already been done in many areas. Towards a super aged society (Super Aged Society)

social policy There should be social welfare provision for people in ASEAN countries. emphasizing the role of the state It's basic welfare. Emphasis on thoroughness and fairness By emphasizing the role of local Non-profit organization economic policy Policies that affect the elderly in Thailand. Including extending working life to help increase income. Policy to increase the skills of workers to have more specialized expertise Reduce inequality and economic impacts For Singapore, the emphasis is on self-reliance. (self-reliance) In Vietnam, improvements in the quality of life of the Vietnamese elderly have encouraged them to save money for retirement. For young workers So that in the future you will have money to live on at the end of your life. The Malaysian government has emphasized the policy of providing Malaysians with quality homes to live in. Including stimulating the private sector to participate in building for the elderly at a low price but with quality.

Keywords: The policy of quality of life, the elderly, Asian Countries

บทนำ

องค์การสหประชาชาติ (UN) ได้ระบุเป็นเกณฑ์เอาไว้ว่า ประเทศใดที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นสัดส่วนเกินกว่าร้อยละ 10 และสัดส่วนของประชากรที่อายุเกินกว่า 65 ปีขึ้นไป สูงกว่าร้อยละ 7 ถือว่าประเทศนั้นได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) แล้ว (ชมพูนุท พรหมภักดี, 2556) Disruption ทัวโลกรวมทั้งไทยมีสองเรื่องสำคัญ หนึ่งในนี้คือ ประชากรสูงวัย ไทยเข้าสู่สังคมสูงวัยเมื่อปี 2548 ที่จำนวนผู้สูงอายุมีสัดส่วน 10% ของประชากรรวม และคาดว่าอีก 10 ปีข้างหน้าไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด หรือ Super Aged Society คาดว่าในปี 2576 ไทยจะมีประชากรสูงวัยจำนวน 18.68 ล้านคนคิดเป็น 28.00% ของประชากรทั้งหมด และในปี 2583 คาดว่าประชากรสูงวัยจะเพิ่มเป็น 20.51 ล้านคน คิดเป็น 31.38% ของประชากรทั้งหมด จากข้อมูลของสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พบว่า ไทยมีผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปทั่วประเทศ จำนวน 13,064,929 คน คิดเป็น 20.17% ของประชากรรวม มีผู้สูงอายุ 65 ปีขึ้นไป จำนวน 8,901,145 คน คิดเป็น 14% ของประชากรรวม ผลการศึกษาจากสำนักสำมะโนครัวจากประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่าจำนวนประชากรผู้สูงอายุของโลกเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีการประมาณกันว่าภายในปี 2050 จะมีจำนวนประชากรที่มีอายุ 65 ปีเพิ่มมากขึ้นเป็นสองเท่าเมื่อเทียบกับในช่วงปัจจุบันนี้อัตราตัวเลขของผู้สูงอายุวัย 65 ปีขึ้นไปทั่วโลกที่มีจำนวนถึง 8.5 เปอร์เซ็นต์หรือประมาณ 600 ล้านคน จากประชากรปัจจุบันทั้งหมด 7,400 ล้านคนทั่วโลก ซึ่งถ้าหากว่าตัวเลขนี้ยังคงเติบโตไปเรื่อยๆ ก็คาดว่าประชากรกว่าหนึ่งพันหกร้อยล้านคนหรือสิบเจ็ดเปอร์เซ็นต์ในตอนนี้ ก็จะกลายเป็นจำนวนผู้สูงอายุที่มีจำนวนมากกว่าปัจจุบันถึงสองเท่าในอนาคต อีกข้อมูลเพิ่มเติมที่น่าสนใจก็คือค่าเฉลี่ยของอายุขัยก็มีการเพิ่มสูงขึ้นจากที่ปีแล้วถึง 8 ปีเลยทีเดียว โดยเดิค่าเฉลี่ยจะอยู่ที่ 68.6 ปี มาในปีเพิ่มสูงขึ้นเป็นถึง 76.2 ปี สัดส่วนผู้สูงวัย ใน 10 อันดับประเทศที่มีประชากรสูงวัยมากที่สุด อันดับหนึ่งจีน 166.37 ล้านคน อันดับสอง ประเทศอินเดีย 84.9 ล้านคน อันดับสาม ประเทศสหรัฐอเมริกา 52.76 ล้านคน อันดับสี่ ประเทศญี่ปุ่น 35.58 ล้านคน อันดับห้า ประเทศรัสเซีย 21.42 ล้านคน อันดับหก ประเทศบราซิล 17.79 ล้านคน อันดับเจ็ดประเทศเยอรมนี 17.78 ล้านคน อันดับแปด ประเทศอินโดนีเซีย 15.16 ล้านคน อันดับเก้าประเทศ อิตาลี 13.76 ล้านคน ประเทศฝรั่งเศส 13.16 ล้านคน

ประเทศในกลุ่มอาเซียนประกอบด้วยประเทศสมาชิก 10 ประเทศ โดยมีประชากรมากถึง 632.31 ล้านคน ซึ่งอินโดนีเซียมีประชากรมากที่สุด ถึง 257.56 ล้านคน หรือคิดเป็น 40.73 เปอร์เซ็นต์ ของประชากรอาเซียนทั้งหมด ตามมาด้วยฟิลิปปินส์ 100.70 ล้านคน เวียดนาม 93.45 ล้านคน และไทย 67.96 ล้านคน ส่วนบรูไนมีประชากรน้อยสุด 0.42 (กระทรวงพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์, 2559) ข้อมูลจากสำนักงานสถิติสิงคโปร์ (Department of Statistics) ระบุว่า ในปี 2566 สัดส่วนจำนวนประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุ 65 ปี ขึ้นไป ต่อจำนวนประชากรอายุ 20-64

ปี ในสิงคโปร์ได้ปรับลดลงเรื่อยๆ ในขณะที่ในปี 2566 อัตราส่วนอายุที่สูงอายุหนึ่งคนต่อวัยทำงาน 3.7 คน และสัดส่วนผู้สูงอายุที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็น 17.3% แสดงให้เห็นว่า สิงคโปร์กำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในอนาคตอันใกล้นี้ ทั้งนี้ มีการคาดการณ์ว่า จำนวนผู้สูงอายุใน สิงคโปร์จะเพิ่มขึ้นเป็นเกือบหนึ่งในสี่ของจำนวนประชากรทั้งหมดในปี 2573 นักเศรษฐศาสตร์ และประชากรศาสตร์ต่างเห็นว่า ผู้สูงอายุจะมีผลอย่างมากต่อสิงคโปร์ ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และการปกครองในอนาคต เพราะจำนวนผู้สูงอายุที่สูงขึ้นจะทำให้สิงคโปร์ต้องพัฒนาด้านบริการ สาธารณสุขและด้านบริการผู้สูงอายุมากขึ้น ทั้งยังต้องสร้างสาธารณูปโภคให้ผู้สูงอายุ เข้าถึงได้ ทั้งด้านคมนาคมและที่อยู่อาศัย รัฐบาลต้องลงทุนเพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมให้อื้ออำนวยต่อผู้สูงอายุ ในประเทศ

วัตถุประสงค์ของบทความ

1. เพื่อศึกษากระบวนการนโยบายการจัดการผู้สูงอายุของประเทศอาเซียน
2. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะนโยบายการจัดการผู้สูงอายุของประเทศอาเซียนที่เป็นประโยชน์ ต่อสังคมไทย

สภาพปัญหาผู้สูงอายุในกลุ่มประเทศอาเซียน

ประเทศไทยมีสัดส่วนผู้สูงอายุเป็นอันดับ 2 ของประเทศในกลุ่มอาเซียน โดยที่เข้าเกณฑ์ เป็นสังคมสูงวัยแล้ว 3 ประเทศ คือ สิงคโปร์ มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 18 ประเทศไทย ร้อยละ 16 และเวียดนาม ร้อยละ 10 ส่วนเมียนมา มาเลเซีย ร้อยละ 9 อินโดนีเซีย บรูไน ร้อยละ 8 กัมพูชา ฟิลิปปินส์ และติมอร์-เลสเต ร้อยละ 7 และลาว ร้อยละ 6 ส่วนประเทศที่มีสัดส่วน ประชากรสูงอายุมากที่สุดในโลก คือ ญี่ปุ่น ร้อยละ 33 % ในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างครัวเรือน ทั้งสิ้น 83,880 ครัวเรือน พบว่า มีผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 14.9 ของประชากรทั้งประเทศ หรือ จำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น 10,014,699 คน เป็นชาย 4,514,812 (ร้อยละ 45.1) และหญิง 5,499,887 (ร้อยละ 54.9) จากการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย ปัจจุบันจนถึง พ.ศ.2583 พบว่า สัดส่วนของประชากรสูงอายุนี้อาจจะเพิ่มจากประมาณร้อยละ 12.7 ของประชากรสูงอายุทั้งหมดเป็น เกือบ 1 ใน 5 ของประชากรสูงอายุ ซึ่งการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงอายุนี้อาจจะสะท้อนถึง การสูงอายุขึ้นของประชากรสูงอายุ และนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิง ทั้งใน เชิงเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพเมื่อพิจารณาสัดส่วนเพศของประชากรสูงอายุ พบว่า ประชากร สูงอายุเพศหญิงมีสัดส่วนร้อยละ 55.1 ในปี 2553 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 56.8 ในปี 2583 โดยเฉพาะ ประชากรสูงอายุวัยปลายเพศหญิงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จากร้อยละ 13.9 เป็นร้อยละ 21.3 ในปี 2583 เนื่องจากเพศหญิงจะมีอายุยืนยาวกว่าเพศชายสำหรับแนวโน้มประชากรสูงอายุ

ไทยจะอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลหรือเขตเมืองเพิ่มขึ้นมีประชากรสูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลจำนวน 3.3 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 39.7 เพิ่มขึ้นเป็น 11.6 ล้านคน หรือร้อยละ 59.8 ในปี 2583 ทั้งนี้ เนื่องมาจากแนวโน้มการเติบโตของประชากรเมืองในประเทศไทยมีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้น

สภาพปัญหาผู้สูงอายุของไทย

การที่สัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเกินกว่าร้อยละ 10 ทำให้ประเทศไทยก้าวสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ตามหลังสิงคโปร์ซึ่งมีผู้สูงอายุอยู่ประมาณร้อยละ 12 ทำให้เป็นที่วิตกกังวลว่าผู้สูงอายุจะกลายเป็นภาระสำคัญของสังคม นอกจากนั้น ในปัจจุบันผู้สูงอายุจำนวนมากถูกละเลย ไม่ได้รับความเอาใจใส่เท่าที่ควร เนื่องจากหลากหลายด้านก็มีภาระต้องดูแลตนเองและครอบครัว จากการสำรวจประชากรผู้สูงอายุในปี 2007 พบว่า ผู้สูงอายุที่ยังทำงานหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว กับเห็นว่าสุขภาพยังแข็งแรง มีอยู่ราว 1 ใน 3 หรือร้อยละ 36 ผู้สูงอายุราวร้อยละ 27 มีรายได้เพียงพอกับการใช้จ่าย ที่เหลืออีกร้อยละ 23 มีรายได้ไม่ค่อนเพียงพอกับการใช้จ่าย แต่ที่สำคัญคือ ส่วนใหญ่ราวร้อยละ 73 ยังต้องพึ่งพารายได้จากบุตรหลาน นอกจากนั้นยังมีผู้สูงอายุอีกเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อยู่ในชนบทอีกราวร้อยละ 14 ที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นแห่งความยากจน (poverty line)¹ คือต่ำกว่าเดือนละ 1,163 บาท ดังนั้น ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจหลังเกษียณของผู้สูงอายุ จึงเป็นประเด็นสำคัญทั้งในระดับบุคคล และระดับประเทศ ไม่ว่าจะเป็นรัฐสวัสดิการ หรือรัฐที่ยังไม่มีระบบสวัสดิการที่มั่นคงเช่นประเทศไทย (ธเนศ กองประเสริฐ, 2555) จากข้อมูลสถิติจำนวนผู้สูงอายุประเทศไทย ผู้สูงอายุในประเทศไทยกรุงเทพมหานครมีผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 16.47 เปอร์เซนต์ ของประชากรในจังหวัดจำนวน 936,865 ราย คิดเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนอันดับสองได้แก่จังหวัดนครราชสีมา คิดเป็นร้อยละ 15.22 เปอร์เซนต์ ของประชากรในจังหวัด จำนวน 936,865 ราย ส่วนอันดับสาม ได้แก่จังหวัดเชียงใหม่ คิดเป็นร้อยละ 16.39 เปอร์เซนต์ของประชากรทั้งจังหวัด จำนวน 284,497 ราย มีการคาดประมาณว่าในปี 2564 จะกลายเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ มีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปร้อยละ 20 และปี 2574 จะเป็นสังคมสูงอายุระดับสุดยอด สัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปร้อยละ 28 โดยใน ประเทศไทยมีจำนวน 65.1 ล้านคน เป็นประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป 11 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 16 ของประชากรทั้งหมด ผู้สูงอายุไทยเรียนจบประถมศึกษาร้อยละ 79.3 จบมัธยมและสูงกว่าประมาณร้อยละ 10 และผู้ที่ไม่เคยเข้าเรียนมีร้อยละ 9.5 สภาพสมรส ร้อยละ 64.61 โสด ร้อยละ 9.2 หม้าย/หย่า/แยก ร้อยละ 30.38 หากเทียบผู้สูงอายุไทยกับประเทศอื่นๆ ในกลุ่มอาเซียน

นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มประเทศอาเซียน

นโยบายด้านสังคม ควรจะมีการจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยเน้นบทบาทของรัฐ เป็นสวัสดิการพื้นฐาน เน้นความทั่วถึงและเป็นธรรม โดยการเน้นบทบาทของท้องถิ่น องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร โดยประเทศไทย ได้มีการบัญญัติในรัฐธรรมนูญ 2560 ได้บัญญัติในมาตรา 71 รัฐพึงให้ความช่วยเหลือ เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาสให้สามารถ ดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ด้านสังคม ประเทศเวียดนาม ได้มีนโยบายเน้นการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในสถาบันครอบครัวประเทศไทยยังคงให้ความสำคัญกับครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ แต่การมุ่งพึ่งพาครอบครัว อาจกลายเป็นจุดอ่อนในเรื่องนี้ เพราะในอนาคตครอบครัวจะมีขนาดเล็กลง ภาระของคนวัยทำงานที่ต้องดูแลผู้สูงอายุจะเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับครอบครัวมีแนวโน้มที่จะแยกกันอยู่มากขึ้น เนื่องจากความจำเป็นของการทำงานอาชีพ และการหย่าร้าง อีกทั้งในอนาคตผู้สูงอายุที่มีการศึกษาจะเพิ่มมากขึ้น ผู้สูงอายุเหล่านี้ต้องการความเป็นอิสระ ไม่ต้องการพักอาศัยอยู่กับลูกหลาน เนื่องจากอาจเกิดความขัดแย้งระหว่างรุ่น (inter-generational conflicts) ขึ้นมาได้ ดังนั้น การดูแลผู้สูงอายุของไทยในอนาคต จะต้องมุ่งเน้นการสร้างหลักประกันด้านรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมให้มีระบบการออมระยะยาว ที่รัฐบาลจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมร่วมจ่ายเงินสมทบ เช่นเดียวกับกองทุนประกันสังคม หรือกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ อีกทั้งให้การสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการระดับชุมชน เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ซึ่งได้มีการทำกันอยู่แล้วในหลายพื้นที่ นอกจากนี้ ก็ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการมีอายุสูงขึ้นของผู้คน ในหน่วยงานการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ โรงเรียน ส่งเสริมให้ประชาชนเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ สำหรับการก้าวเข้าสู่วัยสูงอายุ และที่สำคัญรัฐควรจะต้องปรับปรุงสถานที่ต่าง ๆ โดยการจัดหาติดตั้งสิ่งอำนวยความสะดวกปลอดภัยให้แก่ผู้สูงอายุ ควรมีการพัฒนากระบวนการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว ให้สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของผู้สูงอายุไทย โดยเน้นความพอเพียง และความยั่งยืนของระบบการให้บริการ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560)

ในบริบทประเทศสิงคโปร์ ได้มีนโยบาย การดูแลผู้สูงอายุดังนี้ รัฐบาลสิงคโปร์จึงได้จัดตั้ง สภาเพื่อครอบครัวและผู้สูงอายุแห่งชาติ (National Council Family and Aged – NACFA) ขึ้นในกระทรวงการพัฒนาชุมชน (Ministry of Community Development) แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนมาอยู่ในการดูแล ของกระทรวงพัฒนาชุมชนและกีฬา กับกระทรวงสุขภาพ ทรัพยากรมนุษย์ และการสื่อสาร แนวคิดการดูแลผู้สูงอายุของสิงคโปร์ในปัจจุบัน ดำเนินไปในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ระหว่างรัฐบาล ชุมชน และครอบครัว ในปี 2001 รัฐบาลสิงคโปร์ได้จัดทำแผนหลัก 5 ปี เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ที่มีชื่อว่า The Five Year Master Plan of Elder Care Services ซึ่งประกอบด้วย แนวทางการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะ ของคณะกรรมการที่ปรึกษาแห่งชาติด้านผู้สูงอายุ สิงคโปร์มีนโยบายการคลังที่รอบคอบ และประเทศยังมีเงินสำรองมากพอที่จะนำมาใช้จ่ายได้ ทั้งนี้ การมีประชากรสูงวัยจำนวนมากก็ยังคงต้องการการปรับนโยบายทางเศรษฐกิจอยู่ดี

โดยเฉพาะการมุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาการแพทย์และดิงนักลงทุนในสาขานี้เข้ามา พร้อม ๆ กับการเพิ่มผลผลิตและตำแหน่งงานที่ใช้เทคโนโลยีมากขึ้น เพื่อให้เอื้อต่อแรงงานสูงอายุ รัฐบาลสิงคโปร์ให้ความสำคัญกับนโยบาย "Housing Policy" ที่เน้นให้ประชาชนสามารถเป็นเจ้าของบ้านที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง โดยรัฐบาลจะให้เงินอุดหนุนประชาชนในการซื้อบ้านเคหะของรัฐบาล (Housing Development Board – HDB) ในราคาถูก และในอนาคตห้องพักดังกล่าวอาจมีราคาสูงขึ้น ถือเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับการลงทุนของประชาชนและเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนที่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง สำหรับการดูแลผู้สูงอายุ ของประเทศสิงคโปร์ประเด็นเรื่องผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่สิงคโปร์ให้ความสำคัญ เนื่องจากสิงคโปร์มีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นทุกปี คาดกันว่า ภายในปี 2573 ประชากร 1 ใน 5 จะมีอายุมากกว่า 65 ปี สิงคโปร์มีการจัดตั้ง Ministry of Community Development, Youth and Sports MCYS) ซึ่งทำงานร่วมกับกระทรวงที่เกี่ยวข้องในการดูแลผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ รวมทั้งมีการจัดตั้ง Ministerial Committee on Ageing ให้การดูแลสุขภาพและการดูแลผู้สูงอายุแบบองค์รวมในราคาที่ย่อมเยา (provide holistic and affordable healthcare and eldercare) โดยเน้นให้ผู้สูงอายุและผู้ดูแลผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพที่มีคุณภาพ ราคาประหยัด และตรงกับความต้องการของแต่ละบุคคล (ธเนศ กองประเสริฐ, 2555) นอกจากนี้ สิงคโปร์ได้เน้นการเพิ่มประชากรของประเทศ ด้วยการประกาศใช้นโยบาย "Marriage & Parenthood Package" เพื่อช่วยกระตุ้นให้ประชาชนแต่งงานและผลิตทรัพยากรมนุษย์ให้ประเทศ โดยให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) การแต่งงาน (Getting married) อาทิ บริการหาคู่ และเพิ่มวงเงินอุดหนุนเพื่อช่วยคู่แต่งงานซื้อที่อยู่อาศัย (2) การมีบุตร (Having Children) อาทิ การให้เงินอุดหนุนค่ารักษาพยาบาลเพื่อช่วยสามีภรรยาที่มีบุตรยาก และการทำให้ระบบประกันสุขภาพครอบคลุมค่ารักษาพยาบาลทั้งก่อนระหว่าง และหลังการคลอด (3) การเลี้ยงดูบุตร (raising and caring for children) อาทิ การลดหย่อนภาษีให้บิดามารดาที่มีงานทำ การให้ Baby Bonus และการให้เงินอุดหนุนแก่ศูนย์เลี้ยงเด็กก่อนและโรงเรียนอนุบาลเพื่อให้มีคุณภาพและประหยัด (4) การสนับสนุนสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตครอบครัว (Work-life support) อาทิ การอนุญาตให้มารดาคลอดได้ 4 เดือน โดยได้รับเงินเดือน (บริษัทจ่ายเพียง 2 เดือนแรก และรัฐจ่ายเงินเดือน 2 เดือนหลัง) และการอนุญาตให้บิดามารดาไปดูแลบุตรอายุต่ำกว่า 7 ปีได้ 6 วัน/ปี โดยได้รับเงินเดือน

ในบริบทประเทศมาเลเซีย ประเทศมาเลเซียได้มีนโยบายด้านผู้สูงอายุออกมาโดยมีการปรับปรุงได้เน้นการจัดกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เน้นการดูแลผู้สูงอายุของมาเลเซีย อยู่ภายใต้แนวคิดเรื่อง ครอบครัวและชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุ การดูแลผู้สูงอายุส่วนใหญ่ดำเนินการโดยรัฐบาล เช่น ด้านสวัสดิการสังคม แบ่งออกเป็นบริการภายนอก และการบริการในรูปแบบสถานสงเคราะห์ บริการทั้ง 2 รูปแบบ เป็นการให้บริการแก่ผู้สูงอายุที่ยากจน ในรูปของการช่วยเหลือด้านการเงินและสิ่งของ สำหรับใน

ชนบทยังมีการจัดหาบ้านใหม่ และการซ่อมแซมบ้านให้กับผู้สูงอายุอีกด้วย โดยผู้สูงอายุต้องมีที่อยู่อาศัย

ในบริบทนโยบายประเทศเวียดนาม ผู้สูงอายุของได้มีการยกเลิกนโยบายมีบุตรเพียงสองคน รัฐบาลเวียดนามได้คาดการณ์ว่า จะก่อให้เกิดการควบคุมประชากรไม่ได้เมื่อมีการยกเลิกการควบคุมให้ประชาชนเวียดนามมีบุตรได้ครอบครัวละสองคน การเกิดของเด็กทารกได้เพิ่มสูงขึ้น อย่างน่าตกใจ ถึง 7.5 เปอร์เซนต์จะส่งผลกระทบต่อนโยบาย ด้านต่าง ๆ เช่น การขาดแคลนบุตร ด้านการจัดการศึกษา โรงเรียน และบริการด้านสุขภาพท่ามกลางภาระด้านงบประมาณของรัฐบาลเวียดนามท่ามกลางวิกฤติการณ์ทางสังคมของเวียดนาม

ส่วนนโยบายด้านเศรษฐกิจ จากมติคณะรัฐมนตรีของไทย ได้มีนโยบาย ด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อผู้สูงอายุในประเทศไทย ได้แก่การขยายอายุการทำงานช่วยเพิ่มรายได้ นโยบายเพิ่มทักษะของทำงานให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางมากขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำและผลกระทบทางเศรษฐกิจ ประเทศ สิงคโปร์มีอัตราการเพิ่มของประชากรต่ำ และมีนโยบาย จำกัดจำนวนแรงงานต่างชาติดังนี้ แต่รัฐบาล สิงคโปร์ได้ทดลองนโยบายแก้ปัญห้อัตราการเกิดต่ำด้วยการเพิ่มจำนวนคนต่างด้าวในประเทศ แต่ก็เกิดการต่อต้านอย่างรุนแรงในสังคมสิงคโปร์ ที่เห็นว่าแรงงานเหล่านั้นเข้ามาแย่งงาน ทำให้ที่อยู่อาศัย โรงเรียน และคมนาคมสาธารณะแออัด รัฐบาลจึงหันมาจำกัดจำนวนแรงงานต่างชาติดังนี้ ความไม่พอใจแรงงานต่างชาติดังนี้ในสิงคโปร์รุนแรง อย่างไรก็ตาม จำนวนชาวต่างด้าวที่เข้ามาทำงาน ศึกษา และอยู่อาศัยในสิงคโปร์ ที่ไม่ได้รับสัญชาติสิงคโปร์มีราว 29% อัตราที่เพิ่มขึ้นของแรงงานต่างชาติดังนี้ ซึ่งไม่รวมภาคการก่อสร้างลดลงราวครึ่งหนึ่ง จากที่เพิ่มขึ้น 7.1% ในปีที่แล้ว ลดลงมาถึง 3.5% ในปีนี้ ส่วนแรงงานต่างชาติดังนี้ในภาคการก่อสร้างเพิ่มขึ้นมากในปีนี้ เนื่องจากสิงคโปร์ยังมีโครงการก่อสร้างที่อยู่อาศัยและการคมนาคมที่ต้องพึ่งพิงแรงงานเหล่านั้นที่มีจำนวน 29,000 คน เพิ่มขึ้นมาเป็น 35,000 คนในปีนี้

บทสรุป

นโยบายการดูแลผู้สูงอายุ ในกลุ่มประเทศอาเซียนควรจะเน้นในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1. ควรจะมีการจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยเน้นบทบาทของรัฐ เป็นสวัสดิการพื้นฐาน เน้นความทั่วถึงและเป็นธรรม โดยการเน้นบทบาทของท้องถิ่น องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร โดยประเทศไทย ได้มีการบัญญัติในรัฐธรรมนูญ 2560 ได้บัญญัติในมาตรา 71 รัฐพึงให้ความช่วยเหลือ เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาสให้สามารถ ดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ประเทศไทยยังคงให้ความสำคัญกับครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ แต่การมุ่งพึ่งพาครอบครัว อาจกลายเป็นจุดอ่อนในเรื่องนี้ เพราะในอนาคตครอบครัวจะมีขนาดเล็กลง ภาระของคนวัยทำงานที่ต้องดูแลผู้สูงอายุจะเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น การ

ดูแลผู้สูงอายุของไทยในอนาคต จะต้องมุ่งเน้นการสร้างหลักประกันด้านรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมให้มีระบบการออมระยะยาว ที่รัฐบาลจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมจ่ายเงินสมทบ เช่นเดียวกับกองทุนประกันสังคม หรือกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ อีกทั้งให้การสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการระดับชุมชน เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ซึ่งได้มีการทำกันอยู่แล้วในหลายพื้นที่

2. ส่วนประเทศ สิงคโปร์ ได้มีนโยบาย การดูแลผู้สูงอายุดังนี้ รัฐบาลสิงคโปร์จึงได้จัดตั้งสภาเพื่อครอบครัวและผู้สูงอายุแห่งชาติ (National Council Family and Aged – NACFA) สิงคโปร์มีนโยบายการคลังที่รอบคอบ และประเทศยังมีเงินสำรองมากพอที่จะนำมาใช้จ่ายได้ ทั้งนี้ การมีประชากรสูงวัยจำนวนมากก็ยังคงต้องการการปรับนโยบายทางเศรษฐกิจอยู่ดี โดยเฉพาะการมุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาการแพทย์และดึงดูดการลงทุนในสาขานี้เข้ามา พร้อม ๆ กับการเพิ่มผลผลิตและตำแหน่งงานที่ใช้เทคโนโลยีมากขึ้น เพื่อให้เอื้อต่อแรงงานสูงอายุ

3 สำหรับประเทศมาเลเซีย รัฐบาลมาเลเซียได้เน้นนโยบายการให้คนมาเลเซียได้มีบ้านอาศัยอยู่อย่างมีคุณภาพ รวมถึงกระตุ้นภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมในการสร้างให้กับผู้สูงอายุในราคาถูกลงแต่มีคุณภาพ รวมถึงให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง และการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุ ทำตัวให้มีคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนเองด้านเศรษฐกิจไม่ต้องพึ่งพาความช่วยเหลือ จากญาติพี่น้อง บุตร รัฐบาลได้มีนโยบายให้เงินช่วยเหลือผู้สูงอายุ คนละ 100 เหรียญสหรัฐต่อเดือน เพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนที่อาศัยอยู่กับครอบครัว

4. นโยบายผู้สูงอายุของประเทศเวียดนามได้ปรับปรุงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุชาวเวียดนามได้กระตุ้นให้มีการเก็บเงินไว้ใช้เมื่อเกษียณ สำหรับแรงงานที่เป็นวัยรุ่น เพื่ออนาคตจะได้มีเงินใช้ดำรงชีวิตบั้นปลายของชีวิต แต่เวียดนามไม่มีกองทุนที่จะช่วยเหลือผู้สูงอายุโดยนโยบายการด้านเศรษฐกิจของเวียดนามในขณะที่คุณภาพชีวิตของชาวเวียดนามได้เพิ่มขึ้นทำให้หลายครอบครัวสามารถส่งบุตรเรียนต่อระดับมหาวิทยาลัยได้

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง (2559) รายงานสำนักงานบริหารทะเบียน. กรุงเทพฯ.

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2559). รายงานกรมกิจการผู้สูงอายุ

ข้อมูลสถิติจำนวนผู้สูงอายุประเทศไทย ปี 2559. กรุงเทพฯ.

ชมพูนุท พรหมภักดี. (2556). การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย. สำนักเลขาธิการ

วุฒิสภา. สภาผู้แทนราษฎร. กรุงเทพฯ

ธเนศ กองประเสริฐ. (2555) ประเทศไทยบนเส้นทางผู้สูงอายุ. สถาบันเอเชียศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). **การคาดการณ์ประชากร
ของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583**. โรงพิมพ์เดีอนตุลา : กรุงเทพฯ.

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (2560). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560**.
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา : กรุงเทพฯ.

Linh Tong. (2017). *Vietnam struggling with ageing population*. Journal East Asia Forum

Myhealth my. (2017). **Empty Nest Syndrome**. myhealth.gov.my (accessed April 15,
2024).

Olivia Tan Swee Leng, Shereen Khan, Rossanne ,Vergara and Nasreen Khan. (2016).

Policies and Protections for Ageing Society in Malaysia. Journal of
Southeast Asian Research Vol. 2016 8 pages